

Практичне заняття 7

ТЕМА. ГРАФІКА ТА ОРФОГРАФІЯ

1. Підготуватися до співбесіди за такими теоретичними запитаннями:

1. Що вивчають графіка й орфографія, як вони співвідносяться між собою?
2. Який предмет вивчення у графіці та орфографії?
3. Чому сучасну графіку вважають однією з найдосконаліших?
4. Які особливості української графіки?
5. Який найважливіший принцип графіки української мови?
6. Що таке алфавіт, які його особливості?
7. Я є небуквені графічні засоби?
8. Що таке транслітерація, у чому її відмінність від транскрипції?
9. Чи тотожні поняття «правопис» і «орфографія»?
10. Який правопис чинний в українській мові на сьогоднішній день?
11. Які принципи написань діють в українській мові?
12. Які групи змін наявні у Правописі–2019?
13. Де фіксуються орфографічні норми української мови?

II. Виконати завдання:

Знайдіть у поданих реченнях (*Орфографія джерел збережена) слова, написання яких обумовлюється в новій редакції Українського правопису. Виконайте їх орфографічний аналіз з елементами графічного та орфоепічного: знайдіть орфограму в слові, установіть її співвідношення з відповідним правилом, сформулюйте його, назвіть принцип правопису, графічно позначте орфограму в слові. Порядок і зразок розбору див. у навчальному посібнику Н. Зубець (поз. 4 у списку літератури) на С. 29–30.

- 1) Зловити гру життя – значить зловити невидимий і пахучий етер ідеї (І. Франко).
- 2) В Атенській академії купити двох лавреатів можна за обол (Л. Українка).
- 3) Перебіг тіней, падіння бризок, плюскіт води символізують для Комахи усталений спочинок на півгодини в скверіку (В. Домонтович).
- 4) Людина в Шевченка проходить коротку, страшну дорогу життя – від ілюзій радості до безодні розчарувань і відчаю (Є. Сверстюк).
- 5) Треба позбутися, нарешті, кайданків колоніального правопису (Ю. Винничук).
- 6) Браузер – це програма, яка використовується в мережі Інтернет для пошуку, обробки, перегляду веб-сайтів, виведення сторінок на екран і переходу користувача від сторінки до сторінки в пошуку потрібної інформації (З журн.).

Вправи для виконання на занятті

1. Запишіть слова засобами українського алфавіту, не вживаючи літери *я, ю, є, ї*. За яким принципом правопису вони пишуться в українській мові? Підкреслені слова запишіть фонетичною транскрипцією і поділіть їх вертикальними рисками на фонетичні склади (у транскрипції).

Конвалія, солов'ї, тьмянний, плеєр, снот, нюанс, Нью-Йорк, боїшся, ательє.

2. Запишіть слова фонетичною транскрипцією, поділіть підкреслені слова вертикальними рисками на фонетичні склади (у транскрипції). Установіть, які літери не відповідають звукам, що їх вони позначають.

Розшук, егоїзм, місцезнаходження, дієвість, гедзь, щит, шістдесят, якби.

3. Утворіть від іменників чоловічого роду іменники жіночого роду. Чи в усіх випадках це можливо?

Герой, делегат, депутат, директор, кавалер (ордена), кандидат, капітан, майстер, мер, офіцер, оператор, редактор, поет, політик, посол, продавець, психолог, член, фотограф, штукатур.

4. Прочитайте подані уривки, зверніть увагу на графічні засоби, які допомагають сприймати текст.

1) стил. мовчанка. дихання. військо. долоня. пам'ять. пройтися трішки. втома. // кімнату перебути. ремонт залишити історикам. вечір. стил. // дихання без квартирки. // стіни як пейзажі. пам'ять у долоні. мовчанка. колекції меблів... (П. Коробчук)

2) Слово «виховувати» спільнокореневе із словом «ховати». У народній педагогіці воно спочатку вживалося у значенні 'оберігати' (виховувати).

3) Як в небуття провалююсь у сон

І те, що бачу,

недайбогнікому... (М. Білокопитов).

4) У пульсуючому мерехтінні,

...НЛО! І нараз виліта звідтіля

Наскрізь ка-ри-ка-тур-не створіння (М. Білокопитов).

5) Згадки під zam.com (А. Малігон).

6)

Мама

Діти

Ти

Діти

Ти

Мама

Ти

Мама

Діти

Як не варіювати доданками, загальна сума завжди залишається та сама: найдорожчі (І. Вільде).

Література

1. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. Київ : Вища школа, 1981.
2. Інша підручникова (за ред. О. Бондаря, чи К. Глуховцевої, чи С. Карамана, чи А. Мойсієнка), лекційний матеріал.
3. Зубець Н. Коментар до нової редакції Українського правопису : навч. посібник. Запоріжжя : ЗЦППКК, 2020.
4. Зубець Н. Сучасна українська мова (розділи «Орфоепія». «Графіка». «Орфографія»). Практикум за новою редакцією Українського правопису для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 014 «Середня освіта» освітньої програми 014.01 «Середня освіта (Українська мова і література)» та спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.01 «Українська мова та література» освітньої програми «Українська мова та література». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021.
5. Зубець Н. О. Сучасна українська мова (Фонетика і фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія) : методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 014 «Середня освіта» освітньої програми 014.01 «Середня освіта (Українська мова і література)» та спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.01

«Українська мова та література» освітньої програми «Українська мова та література». Запоріжжя : ЗНУ, 2021.

6. Мінковська І. Що не так з українською транслітерацією і навіщо це освітянам. URL : <https://nus.org.ua/view> – **законспектувати основні положення, приклади.**

7. Широков В. Оцінка точності фонетичного принципу в українському правописі. *Мовознавство*. 2005. № 5. С. 41-47.